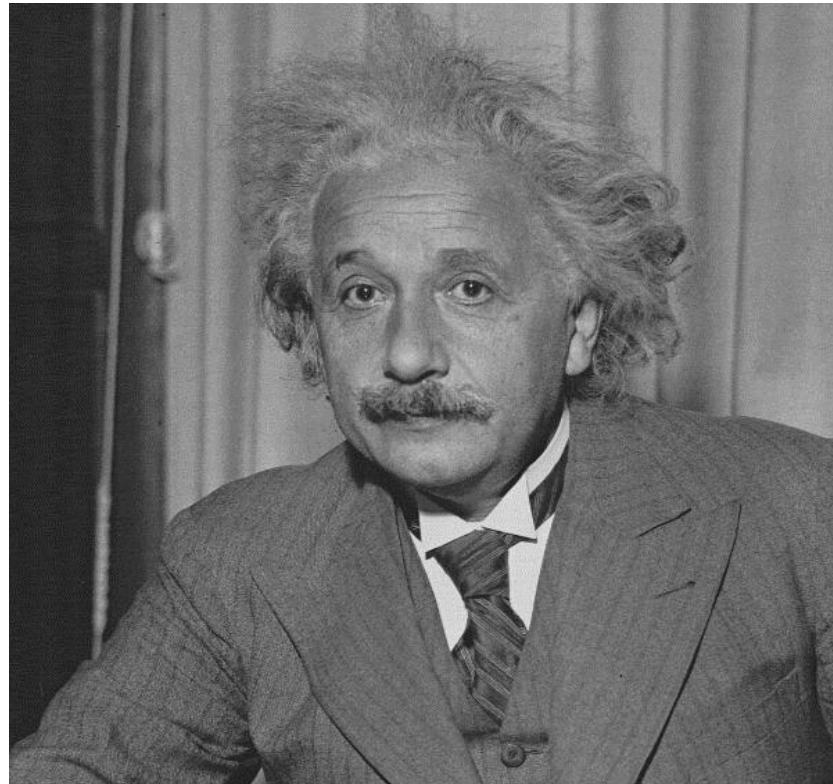

מקום החוקר במחקרו

ד"ר דבורה קורט
בית הספר לחינוך
אוניברסיטת בר-אילן

מקום החוקר במחקרו

- האם יש אמת אובייקטיבית?
- האם אפשר להגיע אליה?
- האם אפשר להתקרב אליה?
- כיצד אפשר להתקרב אליה (במחקרים איכותיים)?

מקום החוקר במחקרו – הספור של תוקף פנימי

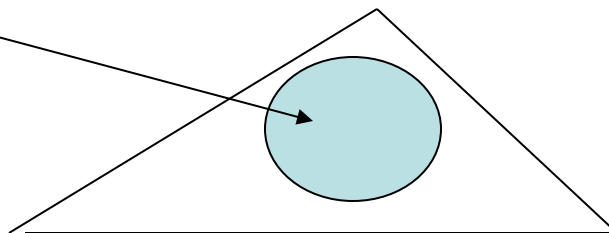
- מה הוא תוקף במחקר **כמותי**? במחקר איכותי מפרשים את המושג קצת אחרת...

תוקף פנימי הוא הקרטיון הכי חשוב. אם אין תוקף פנימי, אין כלום.
מה הן השיטות לחיזוק תוקף פנימי במחקר איכותי?

1. שימוש ב-3 כלים שונים (טריאנגולטציה או הצלבת כלים)

כדי להבין את האמת של המשתתפים!

ראיונות

ניתוח מסמכים

תצפיות

מקום החוקר במחקרו

- 2. **זמן רב בשטח** (כדי להתקבל, לקבל אימון המשתתפים, לתפוס אלמנטים סמויים ומסובכים, לראות יחסים בין אלמנטים, להיכנס פנימה לעומק, לראות ימים, אירועים, שעות, ואנשים שונים).
- 3. **מהימנות פנימית** (בדיקה על ידי עוד חוקר + "member checks" – בדיקת הקטגוריות המתפתחות עם המשתתפים).
- 4. **רפלקציה וגילוי-עצמי על ידי החוקר – כי החוקר תמיד נמצא, והוא הכלי המרכזי לאיסוף ולאינטרפרטציה של הנתונים. החוקר צריך גם לנצל וגם לנטרל את הסובייקטיביות שלו.**

מקום החוקר במחקרו

איך החוקר "נמצא"?

- בבחירת הנושא
- בטיב היחסים שלו עם המשתתפים
- ובמיוחד באנטרפרטציה שלו. לא מספיק להישאר ברמה של תאור, צריך בסוף לעשות "קפיצה אנטרפרטיבית" כדי לענות על השאלה "מה זה אומר? מה משמעות הממצאים?"

מקום החוקר במחקרו

למה חשוב "להפוך את המוזר למוכר, ואת המוכר למוזר"?

(to make the strange familiar, and the familiar, strange)

מפני שהחוקר בא למחקר עם רקע, אמונות, ידע קודם, ניסיונות, הנחות קודמות, והוא רואה את העולם דרך ה"משקפיים" האלה. הוא לא "כלי" נייטרלי, ולא יכול להיות כלי נייטרלי (אין דבר כזה). לכן, הוא חייב לגלות קודם לעצמו ואז לקוראים, מי הוא, ומאיזו נקודת מבט הוא רואה את המשתתפים במחקרו.

זאת לא אומרת שמחקר הוא ספור החיים של החוקר! הוא לא כותב, "אני, אני, אני". הוא מגלה את עצמו למען תוקף הניתוח שלו.

המקום של דבורה במקריה

Banks, J. (1998). The lives and values of researchers: Implications for educating citizens in a multi-cultural society. *Educational Researcher* 27(7), 4-17.

חוקר פנימי-פנימי

Insider-Insider

(Indigenous Insider)

חוקר חיצוני-פנימי

Outsider-Insider

(Indigenous Outsider)

חוקר פנימי-חיצוני

Insider-Outsider

חוקר חיצוני-חיצוני

Outsider-Outsider

חיצוני-חיצוני

פנימי-פנימי

מקום החוקר במחקרו

- קשור לאתיקה מחקרית
- קשור לתוקף הממצאים (אוטנטיות ודיוק)
- קשור לאומנות מחקרית. זאת אומרת, הבחנה כמה החוקר צריך לכתוב על עצמו, איפה (במבוא? במתודולוגיה? בדיון? או רק ביומן מחקר של החוקר?) מי קהל הקוראים? ומה היא מטרת הגילוי העצמי? (ולא לקחת את זה כעוד טכניקה, משהו לעשות באופן אוטומטי. יש לשאול שאלות קשות. מי אני מול המשתתפים שלי? כדי להתקרב לאמת.)

Court (2006). Living co-existence in an Israeli Arab middle school. *Curriculum Inquiry* 36(2),189-208

-מבוא מחקרי-אישי (ללא כותרת)
-אלימות בבית ספר (רקע התאורטי)
-הבית ספר ושיטת המחקר
-ביקור ראשון באבו-סנן
-סדר, כבוד ומשמעת
-דת כמקור להוראת ערכים
-שורשי ההתחייבות המשותפת של הצוות
-מנהיגות: הגורם המפתח

מודל הממצאים

התוכנית המקיפה באבו-סנן:

1. אנטגרטציה של חינוך לערכים בכל מקצוע ובכל שעות היום
2. טיפול במקום, דרך הקשבה ודיבור, בכל מקרה של אלימות, בריונות או חוסר כבוד
3. בקשה וחובה שכולם – תלמידים, מורים והנהלה ימנעו מלשון הרע ודיבור לא מכובד, ושידברו ישר על בעיות כדי לפתור אותן
4. דיון פתוח עם תלמידים על נושאים קשים כמו פיגועים והתוצאות הנוראות של אלימות
5. סדנאות למורים בנושאים הקשורים אי-אלימות ושלום
6. השתתפות הורים בפעילויות בית הספר
7. מנהיגות חזקה

הנושאים לדיון

1. מעין ההתחייבות והאכפתיות של סולימן?

Collins (1990, 1995) "The outsider within"

התחייבות של אזרח שמרגיש "חיצוני" לבנות חברה
יציבה, הוגנת, מתקבלת

2. מעין יציבות התרבות בבית הספר?

Etzioni (1996) סדר מוסרי (פנימי) וסדר סמכותי

(חיצוני): לחברה יציבה יש איזון בין שניהם.